

HORIA CARP. COMUNITATEA (1936)¹

Introductory Note. *HORIA CARP. THE COMMUNITY (1936).* Horia Carp (1869–1943), journalist, writer, translator, and politician, was the founder of “Cultura” magazine (1911). His literary work stressed Jewish life in Romania. He wrote denouncing Antisemitism [“Răspuns insinuărilor d-lui Bogdan Duică” (“Reply to Bogdan Duică’s Insinuations”; 1914)], or defending Judaism [“Străinii în Biblie și Talmud” (“The Foreigners in the Bible and the Talmud”; 1924)]. He was arrested and tortured during the rebellion of the Iron Guard (21–23 January 1941), but succeeded in immigrating to Palestine. He settled in Jerusalem, where his son, Matatias Carp – author of “Cartea Neagră” (“The Black Book”), on Romanian Jews during the Shoah – joined him. The present Conference – “The Community”, 1936 – is very important for recreating the image of Jewish Community in interwar Romania.

Keywords: Jewish Community, Horia Carp, interwar Romania, Antisemitism, Judaism.

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Horia Carp (1869–1943), jurnalist, scriitor, traducător și politician de origine evreiască, fondatorul revistei „Cultura” (1911), a desfășurat o importantă campanie pentru valorizarea culturii iudaice. Horia Carp a fost, de asemenea, senator și secretar general al Comunității evreiești din România și tatăl lui Matatias Carp, autorul lucrării *Cartea neagră. Suferințele evreilor din România 1940–1944*, apărută în 1947, ce redă prigonirea evreilor români.

Arhiva găzduită de Centre for Research on Romanian Jewry, de la Hebrew University of Jerusalem, are în păstrare mai multe manuscrise ale lui Horia Carp; ciorne ale unor conferințe susținute în țară, materiale publicate în revistele interbelice sau prelegeri pe diferite teme, susținute în perioada interbelică în diferite locații, majoritatea nepublicate niciodată.

Proiectul de cercetare cu titlul „Recuperarea scrierilor lui Horia Carp” (2016), inclus în „Programul Elite politice și culturale în România interbelică (2016–2018)”, a avut ca scop principal readucerea în discuție a personalității fascinante a lui Horia Carp și recuperarea și publicarea celor mai semnificative scrieri ale sale. Între

¹ În cadrul temei de plan „Recuperarea scrierilor lui Horia Carp” (2016), realizată la Departamentul de Cercetări Socio-Umane al Institutului de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române Cluj-Napoca, www.history-cluj.ro.

acestea, și Conferința redată mai jos, intitulată *Comunitatea*, ce a fost susținută la București, în anul 1936, la Loja „Noua Fraternitate”. Realitatea acelor ani începea să fie neprietenoasă pentru evreii din România, mulți dintre ei suferind persecuții și deportări în masă. Intelectualii au avut și ei aceeași soartă. Cu toate acestea, majoritatea au găsit puterea necesară în mijlocul comunității. Rândurile așternute pe hârtie de Horia Carp sunt impresionante și ne putem doar imagina ce reacție a avut rostirea acestora în fața celor prezenți, atunci, acolo.

Redăm, în cele ce urmează, conferința lui Horia Carp, cu notele explicative necesare, acolo unde este cazul. Originalul conferinței se găsește în Arhiva Centre for Research on Romanian Jewry, găzduită de Universitatea ebraică din Ierusalim. Publicarea conferinței aici se face cu acordul Centrului (Mihaela Gligor).

HORIA CARP – CONFERINȚA COMUNITATEA (nedată), ținută la Loja „Noua Fraternitate”, 1936

Vă rog să mă urmăriți cu atenția și cu sentimentul ședinței cu care am venit să vă vorbesc. E poate arid subiectul, dar este totuși interesant, pe alocuri, frumos, și când îl reținem poate fi un moment [...]. Pentru că el e un colț [...] din viața noastră istorică. Ca să nu aveți impresia că vă vorbește un evreu șovin, când vă spun că noi am dat cele mai mari și mai dârze războaie pe care le cunoaște istoria [...].

N-am venit însă cu gândul să fac aici o expunere istorică asupra subiectului.

N-am să vă vorbesc nici cu cifre, nici cu date statistice. Vreau să ne ridicăm un moment la concepția înaltelor comandamente morale înăuntrul cărora găsim Comunitatea în funcția ei istorică. Și cum Comunitatea face parte integrantă din judaism, și acesta are în funcția vieții poporului nostru un mare [rol] istoric; în afară de cel etic social, un istoric de lupte mari, poate cele mai mari și mai dârze pe care le cunoaște istoria, din câte lupte s-au dat de popoare în curgerea vremurilor pentru cucerirea și apărarea libertății, de aceea cred că e bine să privim această mare instituție și sub raportul ei istoric cu întreaga noastră viață evreiască, pentru că aici se integrează și Comunitatea cu caracterul ei de înaltă spiritualitate, care a luat ființă în vremuri, hăt de demult, când eram încă popor stăpân în propria noastră țară.

Pe vremea aceea toată lumea era sub stăpânirea romană și nu exista cetate care să nu-și fi deschis imediat porțile la apariția legiunilor romane. În tot Orientul, singură Judeea, mica noastră Judeea, a rezistat și a înțeles să-și apere și să-și păstreze cu orice jertfă libertatea.

Pentru cucerirea țărișoarei noastre, legiunile romane au trebuit să lupte cu greu, ani de zile fiind ținute în loc de rezistența eroică a zeloților noștri. Când însă totul părea pierdut, când nici templul nu s-a mai putut salva, s-a găsit un mare cărturar, Johanan ben Zakai², care a ieșit din cetate și a obținut de la Vaspasian sau Titus, care asediau

² Johanan ben Zakai, unul dintre cei mai importanți învățați evrei din toate timpurile, a trăit în perioada celui de-al doilea templu și a contribuit substanțial la elaborarea celebrului tratat *Mishna* (*Tora orală*), prima lucrare majoră a literaturii iudaice.

Ierusalimul, îngăduirea să creeze într-un orașel, azi necunoscut, Comunitatea spirituală de la Jabnei. Cap luminat și clar văzător, Johanan ben Zakai vede[a] dincolo de nenorocirile momentului. Țara e pentru moment pierdută; el vrea să salveze cel puțin poporul. Și simte cum poporul e amenințat să piardă legătura cu pământul, amenințat să fie copleșit de dușmani, el îi asigură un alt element de viață, cel al spiritului, creând Comunitatea, cea spirituală, firește, prin academia de la Jabne.

Și s-a petrecut în vremurile acelea un fapt foarte elocvent. După pierderile uriașe și distrugerile războiului cu romanii – doi ani plini, din care șase luni legiunile au stat neputincioase în fața Ierusalimului – Comunitatea aceasta spirituală în păstrarea credinței dă rezultate neașteptate. După numai 60 de ani poporul, care în războiul pentru libertate a pierdut, morți și prizonieri, aproape peste două milioane, număr aproape complet distrugător pentru un popor mic cum eram, după numai 60 de ani, doar viața a două generații, poporul s-a refăcut; și sub împăratul roman Adrian izbucnește din nou revolta pentru libertate, nu pentru a cuceri bunurile altora, ci pentru același mare ideal integrat pentru totdeauna în conștiința noastră, revolta pentru cucerirea libertății, revolta lui Bar Kochba³, împotriva căruia romanii au trebuit să aducă legiunile cele mai puternice și pe cei mai buni strategii, între care și pe Iulianus, pe care-l aduc tocmai din Britannia, unde conducea legiunile.

Comunitatea spirituală a refăcut în această vreme forțele vlăguite ale poporului și a putut să reorganizeze din nou o uimitoare rezistență națională.

De altfel, evreii din cele mai vechi timpuri au simțit că „spiritul” e pârgă, el e nodul vital cu care în împrejurări și vremi date, înlocuiesc deficitul structural al vieții lor naționale – deficit care rezidă în lipsa pământului și ca atare lipsa muncii de producție primă, adică a materiilor prime.

E întru aceasta cu deosebire caracteristic unul din psalmii noștri, poate cel mai frumos ca zguduire sufletească, cel mai înălțător sub raportul indisolubilei noastre legături cu pământul, psalmul care cântă tragedia aceasta a rătăcirii pe pământ străin. Era aceasta pe vremea sclaviei a doua. Prima fusese sclavia Egiptului; aceasta, cea babiloniană, după un război nenorocit. Și cântă psalmistul: Al naaroth bavel șam iașavnu, gam bachinu dezichrono et zion⁴. Și când satrapii babilonieni cer să le cânte din cântările Domnului, știind că noi am fost cei dintâi care am introdus cântarea în Casa Domnului și am voit să audă aceste minunate manifestări în legăturile noastre cu Dumnezeu, sclavii răspund: Ech nașir et șir Adonai al adamath nechar? Cum să cântăm cântarea Domnului pe pământ străin? E aici toată jalea neamului, după visul pierdut al libertății pe pământ străin.

Și noi suntem pretutindeni, de mii de ani, suntem și azi ca și ieri, „al adamath nechar”⁵; de mii de ani rătăcim pretutindeni în largul lumii, „al naaroth Bavel”, și

³ Simon bar Kokhba a fost liderul revoltei din anul 132 împotriva Imperiului Roman. Ca urmare a revoltei, a pus bazele unui stat evreu independent, pe care l-a condus timp de trei ani, până în 135, când romanii l-au recucerit.

⁴ Psalmul 137, verset 1: *Pe malurile râurilor Babilonului, ședeam jos și plângeam când ne aduceam aminte de Sion*

⁵ Pe un pământ străin.

plângem, câteodată cântăm suferința la apele Babilonului. Fie că suntem la apele Nistrului sau ale Tisei, la apele Orenocolului⁶ sau ale Tamisei, pretutindeni „al adamath nechar”. Și Comunitatea spirituală era și a rămas, de atunci pretutindeni, elementul nostru de viață.

Întru aceasta, o foarte elocventă legendă talmudică. Era pe vremea împăratului Adrian. Învățarea legii era oprită în propria noastră țară. Rabi Achiba cu Pappos ben Juda. Anecdota cu vulpea și peștii. Aici s-a născut acel *tov șebagoim*⁷, Simon ben Jokai⁸.

„Elementul nostru de viață e cultura”; dacă pierdem și asta, suntem pentru totdeauna pierduți. Și am păstrat-o mulțumită Comunității, care era spirituală și ne-a dat astfel putința să păstrăm spiritul și cultura. Sunt greșiți [greșesc] cei care cred că Comunitatea a fost o organizație exclusivă de cult. Pentru asta erau de ajuns sinagogile și templele. Comunitatea a reprezentat totdeauna cultura. Rabinul era capul sau șeful spiritual. Așa îi spunem și azi. Misiunea lui aici s-a rezumat. Să fie păstorul sufletesc al turmei lui Israel, îndrumătorul spiritual al Comunității. Mai târziu i s-a[u] rezervat anumite servicii și oficii de cult ca să aibă dreptul la salariul care să-l hrănească. Misiunea lui adevărată în slujba Comunității a fost însă totdeauna de ordin spiritual. Cât respect s-a păstrat în viața noastră spiritualului și culturii se vede în forma strălucită, într-o extrem de interesantă dispută dintre marii învățați ai iudaismului.

Unul din[tre] *tanaimi*⁹, Rabbi Eliezer¹⁰, era în conflict cu toți membrii colegiului. Și s-a încumetat să lupte unul împotriva tuturor. Și nu o dată se întâmplă ca unul să stea unul împotriva tuturor și dreptatea să fie totuși de partea lui. Toate argumentele lui Rabbi Eliezer au fost combătute și respinse. Și atunci, el, convins că dreptatea e totuși de partea lui, a strigat:

„Dacă dreptatea e de partea mea, să facă mărturie smochinul care e aici aproape.”

Smochinul s-a mutat din loc.

„Ce amestec poate avea smochinul în disputa noastră?”, au răspuns ceilalți.

„Să facă atunci dovadă pârâul care curge aici în apropiere.”

Și pârâul și-a schimbat cursul, curgând înapoi în susul apei.

„Apa poate să curgă înainte sau înapoi, în sus sau în jos, asta nu dovedește nimic în disputa noastră.”

Eliezer: „Atunci zidurile sălii vor mărturisi pentru mine.”

Și zidul a crăpat și s-a plecat.

⁶ Pe malurile râurilor Babilonului.

⁷ *Tov șebagoim* se traduce prin cel mai bun dintre păgâni.

⁸ Simeon bar Yochai a fost unul dintre cei mai importanți învățători ai Israelului antic, foarte activ mai ales după distrugerea celui de-al doilea templu, în anul 70 e.n.

⁹ *Tana*, *tanaimi* (pl.) = învățător (aramaică).

¹⁰ Eliezer ben Hurcanus a fost unul dintre cei mai importanți învățați evrei ai primelor secole ai e.n., discipol al lui Johanan ben Zakai.

Rabbi Iehoșua¹¹ a strigat atunci: „Ziduri, ziduri, ce vă amestecați voi când învățătorii discută legea?”

Din respect pentru unul, zidurile nu s-au mai plecat. Din respect pentru celălalt, nu s-au îndreptat.

„Atunci să hotărască însuși glasul lui Dumnezeu”, a strigat Rabbi Eliezer și o voce din cer a răsunat: „Cum îndrăzniți să contraziceți pe Rabbi Eliezer? Dreptatea e de partea lui.”

S-a ridicat însă Rabbi Iehoșua și a strigat: „Legea nu mai e în cer, de când ne-ai dat-o nouă pe Muntele Sinai. Tu singur ai poruncit, Dumnezeule, în legea ta (Biblia II, cap. 23, verset 2), că părerea majorității e cea valabilă.”

Și povestește mai departe legenda că atunci când a ajuns Rabbi Nathan în cer, profetul Ilie i-a spus că în ziua acelei dispute istorice Dumnezeu a zâmbit și i-a repetat: „Fiii mei m-au învins, fiii mei m-au învins” (Baba Mezia S. 59, d). Cum vedeți, în spiritul judaismului [este] o absolută gelozie pentru libertatea conștiinței, pentru libertatea de cugetare. Nici cerului nu i-au dat voie să stea în drumul liberei lor cugetări.

Acesta a fost și a rămas și azi spiritul judaismului, păstrat din tată în fiu, generație după generație, prin tradiție și continuitate istorică, mulțumită Comunității, indiferent de forma pe care a îmbrăcat-o această instituție în curgerea vremurilor și sub povara împrejurărilor.

Pentru că, mai ales de când suntem răspândiți în împrăștiere, toată viața noastră culturală și istorică e concentrată în Comunitate. Aici ne-am refugiat în vreme de primejdie, aici am căutat ușurare, aici clipa de reculegere și o urmă de mângâiere. Pentru că aici, în Comunitate, pulsează sub atâtea înălțătoare forme conștiința evreiască. Aici, în comunitate, prin instituțiile ei, prin toată tradiția de veacuri, prin amintiri care formează întreaga istorie a neamului, aici ne regăsim și făurim nădejdea pentru ziua de mâine. Acest spirit îl găsiți stăpânind pretutindeni și în orice împrejurare [în] comunitatea noastră. Ea a fost adăpostul moral în vremurile de urgie, Ea a fost păstrătoarea nobleței vieții noastre milenare de cărturari, cu aceleași permanente idealuri morale și de dreptate socială. Aici găsim și marile aducerii aminte ca indivizi. Pentru că aici sunt încrustate pe răbojul vremurilor urmele strămoșilor, aici [e] gândul de pietate pentru bunici, aici [e] aducerea aminte și clipa cea din urmă de iubire pentru părinți. Aici, în Comunitate.

Și apoi o știți, e aici singura noastră casă; singura unde ne găsim cu adevărat la noi acasă. Și această casă unică a noastră e abia o casă spirituală. Și [trebuie] să fim mândri de dânsa. Ea e coroana muceniciei noastre milenare. Pentru că aici e trecutul cu toate aducerile aminte, aici [e] prezentul cu toate bucuriile și necazurile, aici [e] marele necunoscut al viitorului, cu nădejtile pe care ni le punem în ziua ce va să vie.

Toate acestea le păstrăm și le găsim în Comunitate, pe care mulți din[tre] noi nu voim să o cunoaștem, de a cărei menire nu voim să ne pătrundem și de a cărei operă culturală și de rezistență națională nu ne interesăm, atâta vreme cât ne merge

¹¹ Rabbi Joshua ben Hannanya a fost unul dintre cei mai importanți discipoli ai lui Rabbi Johanan ben Zakai.

bine. Vii la dl. cutare, intelectual sau om de afaceri, îi vorbești cât poți, vrei să-l convingi, dar dai de piatră seacă: „N-am nevoie de comunitate”, îți va răspunde, „m-am înscris la Cenușa.” Atât îi spune lui Comunitatea: un loc la cimitir sau un foc de cuptor la Cenușa. Și comunitatea e doar în toate, judaismul în drumul său spre nesfârșirea vremurilor.

Găsiți un român, francez sau orice altă nație, care să-ți spună această enormitate inconștientă, că nu-i trebuie românismul, pentru că s-a înscris la Cenușa?

De mucenicia de veacuri, de toată opera de cultură care a uimit omenirea, de viața internă evreiască, pe care o trăim, pe care trebuie s-o trăim și din proprie pornire sufletească și din nevoia pe care o creează ura și răutatea celorlalți; de toate aceste comandamente inexorabile sunt mulți care nu vor să mai știe, pentru că le mai umblă deocamdată în buzunare un leu de prisos și pentru că mai e ici colo și de partea noastră un pic de recunoaștere a ceva dreptate și libertate. Că ziua de mâine amenință, că această zi poate să fie o mare nenorocire, că atunci Comunitatea va fi singurul sprijin, singurul colț de ceva reculegere, singura unde vom găsi ajutor și o urmă de mângâiere, că ea va fi atunci adăpost și ocrotire pentru sufletul cu desăvârșire dezorientat; că ea va fi creatoare de energii, că ea va găsi noile drumuri pentru mântuire, așa cum le-a găsit în toate vremurile, de toate acestea nu vrea să știe dl. doctor cutare – am și nume – care răspunde: „nu vreau să știu de nimic evreiesc”, sau celălalt care răspunde: „sunt păgân!”, altul să-l considerăm creștin, și asta numai pentru a nu-și îndeplini o mare și sfântă datorie, față de sine și față de ceilalți.

Cine vrea să știe ce-i Comunitatea, cine vrea să se pătrundă de rostul ei, de însemnătatea ei în viața noastră, chiar și în vremuri de liniște, vremuri de obicei pentru noi atât de zguduitor de dureroase, să se ducă un moment cu gândul la ceea ce se petrece cu evreii din Germania. Ei au trăit acolo, în deceniile din urmă, o viață de huzur, de voie bună, de egalitate, de dreptate și deplină libertate. Viața lor se desenase pentru viitor sub cele mai frumoase augurii. Exista și Comunitatea, la Berlin, de exemplu, cea mai strălucită, dar nu numai ca un lux de zile mari, [ci] și pentru anumite oficii religioase în viața de familie, cum a început de altfel să fie și la noi. Și a venit reversul medaliei. Hitler.

Război de rasă. Împotriva noastră ca evrei. Intelectuali, comercianți, oameni de bancă, meseriași, liber profesioniști, împotriva tuturor. Ură sălbatică, barbară, bestială. Tigru care vrea sânge, pentru plăcerea sadică de a vedea sângele curgând, cât mai mult sânge evreiesc, cât mai multă degradare, cât mai multă umilire, cât mai multă suferință evreiască. Hitler.

Ruină și dispariție împotriva căreia evreii germani nu erau pregătiți. Din instituțiile lor de rezistență – culturale și de pregătire socială – nu mai aveau decât urme rudimentare. Uitară de evreism; germanii de confesiune mozaică voiau să fie alții, chiar puri naționaliști germani care, ca și dl. doctor de la noi, nu voiau să știe de nimic evreiesc. Și acum au trebuit să improvizeze tot, și în grabă, siliți de presiunea evenimentelor, ca să-și creeze drumuri noi, pentru a-și putea organiza viața lor evreiască, e-vre-ias-că: pentru că cealaltă viață nu li se mai îngăduie să o mai trăiască acolo.

Și au pornit muncă grea de refacere în toate domeniile. Și mai ales, aici insist, nu știu cum aş stăruii mai mult, mai ales refacere profesională. Trebuie să facă dintr-un avocat, un croitor sau muncitor în grădină; dintr-un inginer, un tâmplar sau zidar; chiar și în orașe mari, în frunte cu Berlinul, și încă e copleșitoare munca de rezistență pentru starea de nepregătire în care i-a surprins dezastrul. La această operă de refacere trebuie să ne gândim și noi din vreme. „Ciocanul-Focșeneanu-Ort.”

Comunitatea din Berlin duce, întru aceasta, o luptă disperată pentru această operă de refacere socială. „Nu suntem nici meschini, nici disperați”, spun ei într-un raport, „am întărit și dezvoltat opera noastră socială și culturală.” „Resemnați și demni”, spun ei mai departe, „am pornit să organizăm ceea ce ne-a rămas, ceea ce ne-a rămas! Și sprijiniți pe bazele morale și sociale ale judaismului, vom merge mai departe [pe] drumul nostru.”

Trăiți voi, evrei, această sfâșietoare tragedie, această zguduitoare durere a unei populații de sute de mii, care după mii de ani de mucenicie, în plină vreme a culturii și civilizației, trebuie să-și caute refugiul în „ceea ce ne-a mai rămas”?

Și iar insist. Evreii germani, naționali germani, de confesiune mozaică, și-au adus aminte de bazele morale și sociale ale judaismului; ei până ieri reprezentanți fanatici ai germanismului!, ei vorbesc azi cu atâta melancolie: „resemnați și demni”. Câtă dureroasă tristețe în acest strigăt al suferinței și al mândriei jignite!

Și dacă vom fi sprijiniți de toți cei care pot să o facă, „vom căuta să menținem Comunitatea și să ajutăm oamenilor să se refacă”, spune în încheiere apelul lor.

Să luăm aminte. Ce nu reprezentau ieri evreii germani în toate domeniile vieții? Ce situații n-au dominat ei? Ce n-au ajuns când au vrut? Și azi! Viața lor toată, nădejdea lor pentru ziua de mâine, continuarea tradiției, a culturii, dorul lor de viață, de viață goală pentru mulți, toate, toate aici le-au mai găsit, în Comunitate, pe care vor să o mențină „ca să poată ajuta pe oameni să se refacă”.

Pentru că Comunitatea – aici aş voi să scot [un] strigăt de alarmă să se zguduie sala, ca să se audă dincolo de acești pereți, să audă cei fără conștiința evreiască, care de întreaga lor legătură cu un neam de tradiție, de istorie, de cultură și suferință milenară, de această legătură, care ar trebui să-i zguduie prin sfințenia aducerilor aminte, care ar trebui să fie cea mai mare a lor mândrie, ei se achită cu un foc de cuptor la Cenușa. Să audă cei care, pentru că mai au [un] leu de prisos, „nu vor să știe de nimic evreiesc”; să audă cei care strigă că sunt păgâni, să audă glasul plin de melancolie și statornicie în suferință pe care, în resemnare demnă, îl scot evreii din Berlin, cea mai mare comunitate din Germania, în fața „nevoilor” care, cum spun ei, „devin tot mai mari și a mijloacelor care devin tot mai mici”.

„Suntem avizați la propriul nostru spațiu de viață”, citesc mai departe în această dureroasă spovedanie. Vă dați seama cât e de zguduitoare tragedia? La propriul nostru spațiu de viață. Ghetto! Ghemuiți în spațiu restrâns, fără aer și fără lumină morală socială. Și adăugăm noi, pe pământ străin: „al naaroth Bavel”. Și trebuie să căutăm în noi singuri puterea și viața noastră, cum le caută pomul cu rădăcinile sale în pământul dătător de putere și viață. Dar și copacul care vrea să trăiască are nevoie de soare și spațiu, și de vreme ce nu ne e îngăduit să luăm parte

la viața culturală care ne înconjoară, nu trebuie să o lăsăm să treacă pe lângă noi fără a-i da toată atenția. Și acest copac pe lângă că n-are soare și spațiu, n-are nici pământul lui, unde rădăcinile să caute putere și viață.

Și soarele culturii, evreii germani îl caută azi în Comunitate. Aici își concentrează ei toate nădejtile. Pentru că aici a fost în toate vremurile pentru noi ultimul refugiu și nădejdea cea din urmă, aici adăpostul unic, cu ultima urmă de ocrotire.

Aceasta este Comunitatea. Ea nu este o casă oarecare sau câteva instituțiuni. Ea este întreg Judaismul în diaspora, în strădania lui pentru continuitate culturală și istorică. Nu cele câteva școli și spitale și azilul pentru bătrâni formează Comunitatea. Comunitatea suntem noi toți, cu părinții, cu bunicii, cu moșii și strămoșii, cu copiii, cu sufletul nostru, cu tradiția, cu duioșia aducerilor aminte, cu istoria și cultura semănată în tot largul lumii mii de ani în șir, pentru noi și pentru omenirea toată; e viața de azi cu bucuriile și necazurile, e viața de mâine cu năzuințele de mântuire și cu nădejdea că visul va, în sfârșit, să se îplinească. Tot ceea ce ne zguduie sufletul, și trebuie să ne zguduie; toată bogăția de imponderabile care ne umplu viața; tot ceea ce simțim în noi fără știrea noastră, dar care e treaz în conștiința noastră, sau în subconștiința noastră, de unde radiază energii ale noastre, unde se frământă gânduri ale noastre, unde se zămislească idei și trăiește cugetarea noastră evreiască – tot acest complex sufletească pe care oricât am protesta, vrem, nu vrem, fără chiar să ne dăm seama, îl trăim și stăm în funcția lui, oricând și oriunde; tot acest minunat conglomerat sufletească, etică și socială, e Comunitatea noastră evreiască, cea spirituală, de la Johanan ben Zakai până la Herzl¹², până vom pune iar, adânc și cu temei, piciorul în pământ evreiesc, în pământul nostru, pământul unde au umblat și au visat profeții, unde să trăim munca în sudori, la aer și lumină, cu dreptatea noastră pentru noi și pentru toți, în libertatea neîngrădită, pe pământul unde vom fi în sfârșit și noi gazdă primitoare, gazdă primitoare la noi acasă. La noi acasă. Fiecare sub smochinul lui sau la umbra viței sale.

Dacă trăiți numai în gând această vrajă minunată, muncă în sudori pe pământul nostru, la noi acasă; dacă vă puteți ridica la aceste înălțimi sociale visate de profeți, atunci veți înțelege și veți simți, acum când suntem încă pretutindeni străini, „al adamat nehar”: pretutindeni în resemnare mândră, dar trăind din grația și toleranța celorlalți, nicăieri stăpâni pe viața noastră, nicăieri la noi acasă, pretutindeni „al naaroth Bavel”; atunci veți simți unde e și cât de înălțătoare e datoria, atunci veți înțelege ce înseamnă Comunitatea în viața noastră de rătăcire, acest centru spiritual unde totuși măcar în vis, în năzuințe și aduceri aminte, ne simțim trecători și fugari, ne simțim cu sufletul numai, dar ne simțim, aievea, la noi acasă. În Comunitatea noastră evreiască.

¹² Theodor Herzl (1860–1904) a fost ziarist și dramaturg evreu, originar din Ungaria. A devenit conducător al luptei pentru dreptul la autodeterminare al poporului evreu. A fondat Organizația Sionistă destinată să realizeze împlinirea aspirațiilor naționale, prin renașterea statală a evreilor în Sion (nume asociat în tradiția evreiască cu Ierusalimul). Theodor Herzl este supranumit vizionarul statului Israel.